

Z judikatury Ústavního soudu České republiky

1) Ústavní soud není součástí obecné soudní soustavy a nepřísluší mu proto právo vykonávat dohled nad rozhodovací činností obecných soudů. Do činnosti obecných soudů je oprávněn zasáhnout pouze tehdy, došlo-li jejich pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byl stěžovatel účastníkem, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci k porušení jeho základních práv a svobod chráněných ústavním pořádkem České republiky.

2) Je věcí státu, aby organizoval své soudnictví tak, aby jeho principy (zakotvené v Listině a Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod) byly respektovány; případné nedostatky v tomto směru nemohou jít k tíži jednotlivce, který od soudu právem očekává ochranu svých práv v přiměřené době. Přitom pro řešení této otázky není rozhodující, zda je zvlášť nazírána jurisdikční a správní složka soudní moci.

3) Pro posuzování zbytečných průtahů v řízení a nepřiměřené délky řízení není rozhodující, zda jsou případné průtahy způsobovány subjektivním faktorem stojícím na straně obecného soudu (resp. rozhodujícího soudce) či objektivním faktorem, jenž zahrnuje celkovou úpravu organizace soudnictví včetně množství napadlých věcí či nedostatečného administrativního a technického zázemí obecných soudů. Podle přesvědčení Ústavního soudu je to státní moc jako celek - bez ohledu na její dělení do jednotlivých složek - která má jednotlivci garantovat ochranu jeho práv; nezbytným atributem takové ochrany je také její včasnost. Z hlediska postavení jednotlivce proto není - v zásadě - významné, jaké příčiny vedly ke stavu, kdy o jeho věci není rozhodováno dostatečně rychle. Pro účely posuzování průtahů v řízení je nicméně klíčovým faktorem skutečnost, zda průtahy spočívají toliko na straně státní moci (soudu) nebo jsou vyvolávány také jednáním účastníků řízení či přímo stěžovatelem. Tuto premisu ostatně respektuje také judikatura Evropského soudu pro lidská práva, která rozlišuje důvody zapříčiněné postupem státu a postupem účastníků řízení.

Rozhodnutí Ústavního soudu ČR [I.ÚS 533/05, ze dne 13. června 2006]

Z odůvodnění:

I.

Včas podanou ústavní stížností brojí stěžovatel proti postupu Okresního soudu Praha-východ ve věci vedené pod sp. zn. E 648/95, nyní sp. zn. E 2225/99, jímž bylo podle jeho názoru porušeno ustanovení čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

Porušení práva na projednání věci bez zbytečných průtahů spatřuje stěžovatel v následujících skutečnostech:

V roce 1995 podal návrh na výkon rozhodnutí rozsudku Okresního soudu Praha-východ sp. zn. 4 C 500/84 ze dne 30. 9. 1986 k vy nucení povinnosti povinných zdržet se zastínění jeho pozemku. Návrh byl původně veden pod sp. zn. E 648/95, nyní je veden pod sp. zn. E 2225/99. Přes urgence však ve věci dosud rozhodnuto nebylo. Stěžovatel se proto obrátil na předsedu Okresního soudu Praha-východ se stížností na průtahy. Dopisem předsedy soudu ze dne 15. 1. 2004 sp. zn. Spr 2001/2004 byla stížnost na průtahy shledána důvodnou. Protože ve věci přesto nebylo jednáno, obrátil se stěžovatel dopisem ze dne 18. 6. 2004 na Ministerstvo spravedlnosti s obdobnou stížností. Stížnost byla postoupena předsedovi soudu, který sdělil stěžovateli, že jeho stížnost bude vyřízena v horizontu 1 měsíce. Stížnost byla opět vyřízena dne 14. 7. 2004 konstatováním, že k průtahům do-

chází. Protože od července 2004 do května 2005 opět k žádnému rozhodnutí nedošlo, podal stěžovatel dne 6. 5. 2005 návrh podle ustanovení § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon č. 6/2002 Sb."), , kterým žádal, aby ve věci bylo ve lhůtě 1 měsíce vydáno rozhodnutí. Do dne podání ústavní stížnosti však žádné rozhodnutí vydáno nebylo. Stěžovatel proto navrhl, aby Ústavní soud nálezem vyslovil, že došlo k porušení jeho právo podle čl. 38 odst. 2 Listiny a aby Okresnímu soudu Praha-východ přikázal, aby v předmětné věci o jeho návrhu rozhodl.

Stěžovatel s upuštěním od ústního jednání před Ústavním soudem souhlasil.

II.

Okresní soud Praha-východ ve stručném vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že se omlouvá za prodlevy, k nimž při vyřizování výkonávacího řízení o návrhu povinných na zastavení výkonu rozhodnutí došlo. Omylem byl spis založen do jiného spisu a podařilo se jej dohledat až v závěru roku 2005. Předsedkyně senátu dále uvedla, že vyřizuje agendu občanskoprávní a věci výkonávací agendy E. Průměrný nápad do senátu C je přibližně 40 věcí měsíčně a počet vyřízených věcí kolem 40 až 50 měsíčně a dále zbývá kolem 200 věcí exekučních dosud neprovedených výkonů. Dále se poměrně podílí i na vyřizování agendy

přípravného řízení trestního. Konečně uvedla, že v posledních dvou letech se velmi závažně zhoršil její zdravotní stav, což se negativně projevilo na její koncentraci při pracovních činnostech. Procesní návrhy - pokud jde o ústavní stížnost - toto vyjádření neobsahuje. S upuštěním od ústního jednání před Ústavním soudem vyslovila souhlas.

III.

K posouzení ústavní stížnosti si Ústavní soud vyžádal předmětné spisy od Okresního soudu Praha-východ. Ze spisu zjistil následující průběh řízení:

Stěžovatel jako žalobce podal dne 31. 5. 1984 návrh na zahájení řízení o odstranění stínících stromů proti žalovaným M. K., M. F. a M. M. Ve věci rozhodl Okresní soud Praha-východ rozsudkem č. j. 4 C 500/84-85 ze dne 30. 9. 1986 tak, že žalovaným uložil povinnost zdržet se stínění pozemku stěžovatele nad míru přiměřenou poměrům ve lhůtě 30 dnů od právní moci rozsudku. Zamítl návrh stěžovatele na uložení povinnosti žalovaným vykácet stromy č. 4 - 8. Ve výroku ve věci samé byl tento rozsudek potvrzen rozsudkem Krajského soudu v Praze č. j. 11 Co 236/87-105 ze dne 13. 4. 1987.

Dne 15. 7. 1987 podal stěžovatel návrh na výkon uvedeného rozhodnutí, který byl veden podle sp. zn. E 448/97. Domáhal se, aby každému z žalovaných byla uložena pokuta ve výši 5 000 Kč, protože nebyla splněna povinnost uložená pravo-

mocným rozsudkem. Usnesením Okresního soudu Praha-východ č. j. E 448/87-3 ze dne 9. 10. 1987 byla žalovaným uložena pokuta ve výši 1 000 každé a bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení. Usnesením Krajského soudu v Praze č. j. 11 Co 782/87-9 ze dne 28. 12. 1987 bylo usnesení soudu prvního stupně ve věci samé potvrzeno. Dále bylo jednáno o návrhu povinných na zastavení výkonu rozhodnutí, protože jejich povinnost byla splněna. Soud prvního stupně usnesením č. j. E 448/87-46 ze dne 13. 9. 1988 výkon rozhodnutí zastavil a uloženu pokutu prominul. Usnesení soudu prvního stupně bylo zrušeno usnesením Krajského soudu v Praze č. j. 11 Co 42/89, 11 Co 67/89-60 ze dne 31. 1. 1989. Následně potom byl usnesením soudu prvního stupně č. j. E 448/87-67 ze dne 15. 8. 1989 výkon rozhodnutí prohlášen za nepřipustný, protože rozhodnutím ONV Praha - východ nebylo povoleno pokácení dalších stromů. Usnesením Krajského soudu v Praze č. j. 11 Co 634/89-75 ze dne 30. 11. 1989 bylo usnesení soudu prvního stupně potvrzeno. Soud prvního stupně usnesení č. j. E 448/87-78 ze dne 26. 2. 1990 výkon rozhodnutí zastavil.

Podáním ze dne 15. 5. 1995, doručeným Okresnímu soudu Praha-východ, podal stěžovatel nový návrh na výkon rozhodnutí výše uvedeného rozsudku tohoto soudu, protože protiprávní stav trvá i nadále. Návrh byl veden pod sp. zn. E 648/95.

Usnesením č. j. E 648/95-13 ze dne 9. 9. 1996 uložil soud žalovaným pokutu ve výši 5 000 Kč, kterou jsou povinni zaplatit společně a nerozdílně ve lhůtě 15 dnů od právní moci usnesení. Přípisem ze dne 15. 10. 1996 žalované sdělily, že požádaly o povolení pokácet stromy rostoucí mimo les. Na toto sdělení soud prvního stupně reagoval tím, že vyčkal na vyřízení žádosti o pokácení stromů (referát na č. l. 19 revers) a následným dotazem zjistil u žalovaných, jaký je stav věci (referát na č. l. 19 revers). Po sdělení žalovaných, že pokácení stromů bylo povoleno, jim zaslal složenku na zaplacení uložené pokuty (referát na č. l. 20 revers). Složenka byla opakovaně zaslána dvakrát. Posledním záznamem ve spisu sp. zn. E 648/95 je záznam ze dne 9. 12. 1997, že pokuta byla zaplacená - podklady byly dohledány v účtárně soudu. Podané přílohy byly právnímu zástupci stěžovatele vráceny dne 23. 4. 1998. Další údaje ve spise založeny nejsou.

Stěžovatel podal dne 15. 11. 1999 nový návrh na výkon rozhodnutí výše uvedeného rozsudku. Z jeho podání vyplývá, že v exekučním řízení vedeném pod sp. zn. E 648/95 byl rozhodnutím soudu prvního stupně sp. zn. E 648/95 ze dne 28. 3. 1997 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Praze sp. zn. 27 Co 284/98 a 27 Co 285/98 opětovně nařízen výkon rozhodnutí uložením pokuty ve výši 10 000 Kč. Stěžovatel v novém návrhu na výkon rozhodnutí uvedl, že v mezidobí od posledního rozhodnutí do dne podání

tohoto návrhu došlo ke dvěma novým skutečnostem. V srpnu 1998 zemřela jedna ze žalovaných (M. F.). Stěžovatel se pokusil s žalovanou K., která jediná nemovitosti užívá, o smírné řešení sporu, protože v době vegetačního klidu od 1. 10. 1997 do 31. 3. 1998 a v době od 1. 10. 1998 do 31. 3. 1999 nebyly stromy pokáceny, ačkoliv povolení k pokácení stromů bylo uděleno. Jednání se žalovanou bylo bezvýsledné, protože navrhovala pouze prořezání větví, i když podle odborných posudků, které má soud k dispozici, by pouhé prořezání větví způsobilo nestabilitu stromů, které by mohly samovolně spadnout. Stěžovatel proto navrhl další výkon rozhodnutí uložením pokuty ve výši 15 000 Kč a za každé další porušení uložit stupňované pokuty až do úhrnné částky 100 000 Kč. Návrh byl doručen soudu dne 18. 11. 1999. Podle referátu soudu prvního stupně na č. l. 3 revers z roku 2000 bez určení dalšího data (nečitelné), čekal soud na sdělení, kdo je dědicem po zemřelé spoluvlastnici žalované M. F.; stanovil lhůtu 3 měsíce. Až pokynem z března 2001 žádal soud prvního stupně o sdělení, kdo je dědicem po uvedené žalované a tuto výzvu zaslal stěžovateli a jeho právnímu zástupci se lhůtou 10 dnů. Přípis byl vypraven 22. 3. 2001. Stěžovatel v uvedené lhůtě sdělil soudu, že dědický spis není na Obvodním soudu pro Prahu 2 k dispozici. Referátem ze dne 29. 3. 2001 (č. l. 4 revers) vyžádal soud prvního stupně spis sp. zn. E 260/97, k němuž

byl připojen dědický spis, a referátem ze dne 16. 5. 2001 (č. l. 4 revers) nařídil jednání na den 7. 6. 2001. Návrh na výkon rozhodnutí nebyl žalovaným zaslán, ti však přesto podali vyjádření, které bylo dne 7. 6. 2001 předáno právnímu zástupci stěžovatele. Okresní soud Praha-východ usnesením č. j. E 2225/99-11 ze dne 26. 6. 2001 nařídil výkon rozhodnutí uložením pokuty ve výši 15 000 Kč splatné na účet označeného soudu do 15 dnů od právní moci usnesení; za každé další porušení této povinnosti uloží soud další stupňované pokuty až do úhrnné částky 100 000 Kč. Rozhodl také o nákladech výkonu rozhodnutí. Kanceláři bylo toto usnesení předloženo dne 26. 6. 2001 a vypraveno dne 10. 7. 2001 (č. l. 12). Žalovaná strana doručila soudu sdělení, v němž uvedla, že výkon rozhodnutí by měl být zastaven vzhledem k nedostatkům vykonávaného rozhodnutí a požádala, aby ve výkonu rozhodnutí nebylo zatím pokračováno až do zpracování potřebného znaleckého posudku (navíc nebylo období vegetačního klidu). Referátem ze 2. 7. 2001 byl spis uložen na lhůtu na 3 měsíce (č. l. 13). Další referát soudu prvního stupně byl učiněn až 7. 3. 2003 (č. l. 15 revers), kdy bylo nařízeno jednání na 4. 3. 2003. Žalovaná strana požádala o odročení jednání a upozornila na skutečnost, že další žalovaná (M. M.) převedla svůj spoluvlastnický podíl na žalovanou M. K., která je nyní jedinou vlastníkem stromů, jichž se výkon rozhodnutí týká.

Referátem ze dne 26. 3. 2003 odročil soud prvního stupně jednání na den 5. 5. 2003. Ústní jednání v tento den proběhlo, bylo odročeno na den 9. 6. 2003 za účelem místního šetření. Žalovaná se z místního šetření z pracovních důvodů omluvila a požádala o jeho přesunutí na jiný termín. Soud prvního stupně místní šetření telegramem odvolal (č. l. 47 revers) a referátem ze dne 20. 6. 2003 nařídil místní šetření na den 11. 7. 2003. Místní šetření se v nařízený den uskutečnilo (protokol na č. l. 51-52). Další úkon učinil soud prvního stupně dne 9. 1. 2004, a to usnesením č. j. E 2225/99-53, jímž byl zastaven výkon rozhodnutí proti M. M. Referátem ze dne 12. 1. 2004 (č. l. 52 revers) vyzval soud prvního stupně právního zástupce žalované k předložení specifikovaných dokladů. Referátem ze dne 24. 2. 2004 uložil soud prvního stupně vymáhání pokuty podle usnesení č. j. E 2225/99-11 ze dne 26. 6. 2001. Další úkon učinil soud prvního stupně dne 30. 12. 2005 - usnesením č. j. E 2225/99-58 zamítl návrh žalované na zastavení výkonu rozhodnutí. Rozhodnutí bylo vypraveno dne 22. 2. 2006.

IV.

Ústavní soud již mnohokrát ve svých rozhodnutích konstatoval, že není součástí obecné soudní soustavy a nepřísluší mu proto právo vykonávat dohled nad rozhodovací činností obecných soudů. Do činnosti obecných soudů je oprávněn

zasáhnout pouze tehdy, došlo-li jejich pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byl stěžovatel účastníkem, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci k porušení jeho základních práv a svobod chráněných ústavním pořádkem České republiky. Vzhledem k tomu, že se stěžovatel dovolával ochrany svého základního práva na spravedlivý proces, přezkoumal Ústavní soud napadený postup soudu prvního stupně a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

Ústavní soud se v několika nálezech vyslovil k problematice průtahů v řízení před obecnými soudy. Prohlásil, že je věcí státu, aby organizoval své soudnictví tak, aby jeho principy (zakotvené v Listině a Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod) byly respektovány; případné nedostatky v tomto směru nemohou jít k tíži jednotlivce, který od soudu právem očekává ochranu svých práv v přiměřené době (srov. například nálezy ve věci sp. zn. IV. ÚS 55/94; Sbírka nálezů a usnesení, svazek 2, nálezy č. 42). Přitom pro řešení této otázky není rozhodující, zda je zvlášť nazírána jurisdikční a správní složka soudní moci (viz stanovisko pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS - st. 6/98; Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 10, strana 254).

V nálezu sp. zn. I. ÚS 660/03 (Sbírka nálezů a usnesení, svazek 32, nálezy č. 24) konstatoval, že pro posuzování zbytečných průtahů v řízení a nepřiměřené délky řízení není

rozhodující, zda jsou případné průtahy způsobovány subjektivním faktorem stojícím na straně obecného soudu (resp. rozhodujícího soudce) či objektivním faktorem, jenž zahrnuje celkovou úpravu organizace soudnictví včetně množství napadlých věcí či nedostatečného administrativního a technického zázemí obecných soudů. Podle přesvědčení Ústavního soudu je to státní moc jako celek - bez ohledu na její dělení do jednotlivých složek - která má jednotlivci garantovat ochranu jeho práv; nezbytným atributem takové ochrany je také její včasnost. Z hlediska postavení jednotlivce proto není - v zásadě - významné, jaké příčiny vedly ke stavu, kdy o jeho věci není rozhodováno dostatečně rychle. Pro účely posuzování průtahů v řízení je nicméně klíčovým faktorem skutečnost, zda průtahy spočívají toliko na straně státní moci (soudu) nebo jsou vyvolávány také jednáním účastníků řízení či přímo stěžovatelem. Tuto premisu ostatně respektuje také judikatura Evropského soudu pro lidská práva, která rozlišuje důvody zapříčiněné postupem státu a postupem účastníků řízení (například rozhodnutí ve věcech Zimmermann a Steiner vs. Švýcarsko, Guincho vs. Portugalsko, Erkner a Hofauer vs. Rakousko).

V předmětné věci - jak vyplývá z výše uvedené rekapitulace soudního spisu - soud prvního stupně v určitých značně dlouhých časových obdobích ve věci nekonal žádné procesní úkony, aniž by pro takovou

situaci existoval procesní důvod (např. od 2. 7. 2001 do 7. 3. 2003, 11. 7. 2003 do 9. 1. 2004, 24. 2. 2004 do 30. 12. 2005). Z vyjádření soudkyně tohoto soudu vyplývá, že nečinnost soudu byla způsobena dílem vysokým nápadem věcí a dílem i subjektivními obtížemi na její straně. Ústavní soud si je vědom některých objektivních nedostatků v organizaci soudnictví a chápe i případnou obtížnou osobní situaci soudkyně, avšak - jak uvedl - tyto faktory k tíži účastníka řízení jít nemohou.

Z uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti pro porušení čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl a podle

ustanovení § 82 odst. 3 písm. b) tohoto zákona uložil Okresnímu soudu Praha-východ, aby nepokračoval v průtazích v řízení vedeném pod sp. zn. E 2225/99 a aby neprodleně v této věci jednal.

Za tohoto stavu nepovažoval Ústavní soud za racionální zjišťovat stav ve věci návrhu podaného podle ustanovení § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o němž se stěžovatel zmiňuje.

Pokud stěžovatel namítal průtahy vedené i v předchozím vykonávacím řízení pod sp. zn. E 648/95, tam Ústavní soud - podle rekapitulace soudního spisu - neodůvodněně průtahy neshledal.

zdroj: <http://nalus.usoud.cz>

Připravila: Mgr. Barbora Frantová

